

3. pielikums.
Pārskats par dabas lieguma teritorijā sastopamajām putnu
sugām

Sāmsalas dižpīle *Tadorna tadorna*. Caurceļotāja un ticama ligzdotāja. Līdz šim atzīmēti tikai gadījuma novērojumi Miķeļtorņa apkaimē, nav datu par pierādītu ligzdošanu. Suga nav novērota 2014.gada ligzdošanas sezonā.

Mežirbe *Bonasa bonasia*. Ligzdotāja. Skaita vērtējums 10–50 pāri (E. 2004. Eiropas Savienības nozīmes putniem nozīmīgās vietas Latvijā. Rīga, LOB.).

2014.gada 20.aprīlī veikta mežirbju uzskaitē divos maršrutos, izmantojot provocēšanas metodi (tēviņa balss ierakstu). Papildus ir veikta arī gadījuma ziņu ievākšana – gan nejauši novērojumi, gan apzināti provocētu putnu novērojumi. Šie dati nav izmantoti mežirbju skaita aplēsē, bet izmantoti, lai noskaidrotu putnu izplatību dabas lieguma teritorijā, kas pēc pašreizējiem datiem ir visumā vienmērīga. Vienā uzskaites maršrutā mežirbes tieši nav konstatētas, bet ir atrasti svaigi mēsli, tāpēc pieņemams, ka tajā novērota vismaz 1 mežirbe, kas ir vismaz viena teritorija. Otrā maršrutā uzskaitīti 3 mežirbju tēviņi, kas ir 3 teritorijas. Tātad pa abiem maršrutiem kopā ir uzskaitītas 4 mežirbju teritorijas jeb pāri. Putnu aktivitāte bija ļoti laba, līdz ar to var pieņemt, ka visas mežirbes, kas ir atradušās 100–200 m platā joslā uz abām pusēm no maršruta ir uzskaitītas. Līdz ar to, abos maršrutos ir apsekoti, attiecīgi, 308 ha un 616 ha. Dabas lieguma „Ovīši” platība ir 5078 ha. Atrēķinot no kopējās platības mežirbei nepiemērotos biotopus (ganības, liedagus, kāpas un smiltājus, jūru) 595 ha platībā, iegūst 4483 ha. Eksperts uzskata, ka abi maršruti ir reprezentatīvi dabas lieguma mežiem. Ekstrapolējot uzskaišu datus uz visu dabas liegumu „Ovīši” (dabas lieguma mežiem), iegūst 29–59 pārus.

Turpmāk rekomendējams papildināt esošos uzskaišu maršrutos ar uzskaišu punktiem ar vienu jaunu maršrutu Jaunupes galā, tādējādi kalkulācijā iekļaujot arī mežirbēm mazāk suboptimālos un nepiemērotos biotopus sausākos priežu mežos.

Mednis *Tetrao urogallus*. Ligzdotājs. Skaita vērtējums 1–5 gaiļi (E. 2004. Eiropas Savienības nozīmes putniem nozīmīgās vietas Latvijā. Rīga, LOB.). 2014.gada ligzdošanas sezonā riesti speciāli nav meklēti un arī nejauši nav konstatēti. 20. aprīlī ar auto no ceļa uz Mazajiem Olmaņiem (apmēram ceļa vidusdaļā) pacelta viena medņu vista, kas, palidojot nedaudz gar ceļu jūras virzienā, iegriezta mežā uz rietumiem (novērojuši R.Lebuss, N.Zeidaks). Par šādiem gadījuma novērojumiem tiek ziņots laiku pa laikam (vietējo iedzīvotāju, inspektoru, mežniecības darbinieku ziņas un informācija pēc H.Hofmaņa mutiska ziņojuma). Līdz ar to, dabas lieguma „Ovīši” teritorijā uz sausajiem kangariem ir iespējami atsevišķi mazskaitlīgi riesti ar vienu vai dažiem gaiļiem, jo biotopi vietām medņu riestiem ir ļoti piemēroti. Ļoti ticams, ka medņi nāk baroties uz dabas liegumu „Ovīši” no apkārtējiem mežiem un/vai medņu vistas dabas liegumu izmanto kā ligzdošanas un mazuļu vadāšanas vietu. Arī V.Liepa pēc EMERALD projekta ekspedīcijām 2002.-2003.gadā atzīst, ka nedz medņi, nedz rubeņi un to darbības pēdas Ovīšu dabas liegumā nav konstatēti (V.Liepas atskaite EMERALD projektam). Līdz ar to, maz ticams, ka medņu vērtējums varētu būt lielāks, kā līdzšinējais, t.i., 1–5 gaiļi.

Melnais stārķis *Ciconia nigra*. Zināma viena apdzīvota ligzda. Aptuveni 8 gadus bija pamesta, līdz pirms aptuveni 3 gadiem stārķis atgriezās. 2013.gadā nebija apdzīvota.

Šogad arī nav bijusi apdzīvota. Iespējams, kaut kur netālu no zināmās ligzdas ir cita ligzda, jo stārķis laiku pa laikam tiek novērots (H.Hofmaņa pers. ziņām.).

V.Liepa EMERALD projekta atskaitēs min 2 melnā iespējamās stārķa ligzdas: vienu rajonā, kas atrodas aptuveni 700 m uz rietumiem no „Mārupēm” (tur „Mārupju” saimnieks 2001.gadā redzējis melno stārķi un ir zināma arī ligzda), otru – „Dižvigās”, kas atrodas 3,5–4 km uz austrumiem no „Mārupēm”, taču šo stārķi „Mārupju” saimnieks pēdējo reizi redzējis 2000 .gadā. Neviena no „Mārupju” saimnieka norādītajiem ligzdas rajoniem nesakrīt ar zināmās ligzdas vietu (pat aptuveni), līdz ar to nav izslēgta vēl vismaz viena pāra ligzdošana (vismaz 20./21.gadsimtu mijā) vai arī uz šobrīd zināmo ligzdas vietu melnais stārķis ir pārcēlies no „Mārupju” saimnieka norādītajiem ligzdas rajoniem. Šī iemesla dēļ būtu rekomendējams apsekot „Mārupju” saimnieka norādītos iespējamās ligzdas rajonus.

Jūras ērglis *Haliaeetus albicilla*. Regulārs ligzdotājs. Līdz 2014.gadam dabas lieguma „Oviši” teritorijā bija zināma viena pāra ligzda. Pirmo ligzdu pāris bija ierīkojis sausā priedē. To 24.-25.04.2002 atradis Varis Liepa EMERALD projekta ekspedīcijas ietvaros. 2003.gadā ligzdas koks nolūza. 2008.gadā ērgļu pāris 50 m tālāk citā priedē uzbūvēja jaunu ligzdu (ligzdu atradis H.Hofmanis). Ligzda kontrolēta 2008.gadā un 2012.gadā. Abos gados ligzda bijusi apdzīvota. Pēc tam ligzda vairs nav bijusi apdzīvota. Iespējams, jūras ērglis pārcēlies kaut kur citur, jo vasarās dažkārt tiek redzēts (*Natura 2000* monitoringa dati un H.Hofmaņa pers. ziņ.).

2014.gada 20.aprīlī, veicot dzeņu, mežirbju un dzērvju uzskaiti, maršrutā netālu no ceļa uz Mazajiem Olmaņiem tika novērots 1 vecais jūras ērglis, kas lidoja zemu virs kokiem un ieraugot novērotāju noplivinājās, apmetās riņķī un ielaidās priedē netālu. Pēc 15 minūtēm pacēlās un aizlidoja. 7.jūnijā, rūpīgi pārbaudot novērojuma vietas apkārtni (N.Zeidaks), tuvu novērojuma punktam tika atrasta līdz šim nezināma neapdzīvota jūras ērgļa ligzda. Ligzda bija pamesta, šogad neizmantota, zem tās bija mednieku šautuve ar torni un barotava. Ļoti ticams, ka ligzdu jūras ērglis pametis mednieku izraisītā traucējuma dēļ, jo ligzda ir vecāka par mednieku ierīkoto infrastruktūru. Nav izslēgts, ka liegumā vismaz viens jūras ērgļu pāris ligzdo. Tomēr citas ligzdas līdz šim nav atrastas, kā iepriekš aprakstītās.

Jūras ērgļi novēroti arī 2014.gada 24.maijā virs jūras, kad dabas lieguma dienvidu galā netālu no krasta redzēti 2 putni (viens ad.) aizlidojam paralēli krasta līnijai ziemeļu virzienā, pēc neilga laika redzēts viens vecais putns lidojam ziemeļu virzienā (novērojis R.Lebuss). Ņemot vērā to, ka jūras ērglim klejo (pat ievērojamās attālumos) arī vecie putni, kā arī kamēr nav tiešu pierādījumu par iespējamu vai drošu ligzdošanu (teritoriāla uzvedība, uztraukums, sasaukšanās, u.c.), jūras piekrastē novērotos jūras ērgļus nevar uzskatīt par teritoriālu pāri (vai pāriem).

Ņemot vērā iepriekš teikto, jūras ērgļu populācijas vērtējums dabas liegumam „Oviši” ir 0–1 pāris.

Zivju ērglis *Pandion haliaetus*. Ligzdotājs. Skaita vērtējums 0–1 pāri (E. 2004. Eiropas Savienības nozīmes putniem nozīmīgās vietas Latvijā. Rīga, LOB.). Zināms viens

novērojums 03.06.2003, kad 1 īp. medīja virs jūras aptuveni 100 m no krasta apmēram pusceļā starp Ovīšiem un Lūžņu. Suga nav novērota 2014. gada ligzdošanas sezonā.

Grieze *Crex crex*. Reta ligzdotāja un caurceļotāja. Piemērotu dzīvotņu dabas lieguma teritorijā maz un tās pārsvarā neatbilst griezes ekoloģiskajām prasībām. Iespējams senāk, kad vigas bija atbilstoši apsaimniekotas (pļautas un noganītas) bijušas lielākā skaitā.

Līdz 2014.gadam ir ziņas par vienu griezes novērojumu, kad 29.-30.05.2002 šīs sugas 1 īp. dzirdēts uz dienvidiem no Lielirbes ciemam piegulošajās, jau daļēji aizaugušās pļavās ārpus dabas lieguma robežas (V.Liepas ziņojums EMERALD projektam).

24.05.2014 veiktajā nakts putnu uzskaitē reģistrētas divas griezes – viena aizaugošā un nekoptā zālājā Ovīšu ciema perifērijā, otra uz alkšņiem pieaugušas applūdušas vigas, meža un grants ceļa Miķeļtorņa austrumu perifērijā. Ja pirmā grieze varētu būt bijusi ligzdotāja, otra, visticamāk, ir migrējošs putns, ņemot vērā uzskaites veikšanas agro laiku un griezei nepiemērotos biotopus novērojuma vietā. Uzskaites laikā pārbaudīti daži lielākie zālāji Miķeļtorņa, Lūžņas un Ovīšu apkaimē. Šīs nakts uzskaites laikā nav apskatīti zālāji ap „Mārupēm” (viensēta starp Lūžņu un Ovīšiem) un bioloģiski vērtīgie zālāji (BVZ) dabas lieguma teritorijā, tomēr, ņemot vērā to platību un novietojumu tie nav uzskatāmi par nozīmīgām griežu dzīvotnēm. Turpmākajās uzskaitēs gan būtu rekomendējams arī šos zālājus iekļaut griežu uzskaitēs (ar nosacījumu, ja ir pieejami pietiekami finanšu un laika resursi).

Ņemot vērā līdz šim zināmo informāciju par griezi dabas liegumā (precīzāk tās trūkumu), kā arī 2014.gada vienas nakts uzskaites rezultātus, dabas lieguma griežu populāciju var vērtēt 1–5 vokalizējošu tēviņu robežās. Precīzākai skaita aplēsei nepieciešamas vismaz 2 uzskaites ligzdošanas sezonā, uzskaites laikā apsekojot arī zālājus ap „Mārupēm” un BVZ dabas lieguma teritorijā.

Ormanītis *Porzana porzana*. Viens vokalizējošs ormanītis konstatēts uz dienvidaustrumiem no Lūžņas tās perifērijā applūdušā vigā 24.05.2014 veiktajā nakts putnu uzskaitē. Nav izslēgts, ka novērotais bija migrējošs putns. Tajā pašā laikā biotopi slapjajās vigās šai sugai dabas liegumā „Ovīši” ir ļoti piemēroti un nav izslēgta šīs sugas ligzdošana lieguma teritorijā. Lai novērtētu populācijas lielumu ar vienas uzskaites datiem nepietiek, tāpēc turpmāk rekomendējams veikt vismaz divas uzskaites ligzdošanas sezonā ormanītim piemērotos biotopos slapjajās un applūdušajās vigās, kā arī dabas lieguma „Ovīši” BVZ.

Dzērve *Grus grus*. Ligzdotāja. Skaita vērtējums 3–5 pāri (E. 2004. Eiropas Savienības nozīmes putniem nozīmīgās vietas Latvijā. Rīga, LOB.).

2014.gada ligzdošanas sezonā ir veiktas vairākas dzērvju uzskaites. Skaita vērtējumam izmantoti 20.aprīlī notikušo uzskaites dati. Vienā uzskaites maršrutā uzskaitīti 4 pāri, otrā – 5 pāri. Tātad pa abiem maršrutiem kopā ir uzskaitīti 9 dzērvju pāri. Putnu aktivitāte bija ļoti laba, līdz ar to var pieņemt, ka visas dzērves, kas ir

atradušās 300 m platā joslā (šāds attālums nosedz praktiski visu dabas lieguma teritoriju maršrutu vietās) uz abām pusēm no maršruta ir uzskaitītas. Līdz ar to, abos maršrutos ir apsekoti 465 ha. Uzskatāms, ka abi maršruti ir reprezentatīvi dabas lieguma mežiem. Ekstrapolējot uzskaišu datus uz visiem piemērotajiem biotopiem dabas lieguma teritorijā, iegūst 86–87 pārus. Nav izslēgts, ka daļa putnu ir neligzdotāji, tomēr pateikt, cik liels ir neligzdotāju procents, veicot uzskaites mežainās un nepārredzamās teritorijās, kas traucē novērot pašu dzērvju uzvedību, nav iespējams.

Dzērvju skaita pieaugums dabas liegumā „Oviši” ticams, ņemot vērā dzērves izplatības un skaita palielināšanās tendences pēdējā desmitgadē. Senākajam vērtējumam par pamatu, acīmredzami, ir ņemti V.Liepas EMERALD ekspedīciju dati, kurās novēroto dzērvju skaits ir ievērojami mazāks kā 2014.gada ekspedīcijās uzskaitītais (vismaz par pusi līdz divām trešdaļām, salīdzinot ar 2014.gada ekspedīcijām).

Smilšu tārtiņš *Charadrius hiaticula*. Regulārs ligzdotājs un caurceļotājs. 2009.gada uzskaitēs nav konstatēts, 2012.gada uzskaitēs 18 km garā maršrutā gar jūras piekrasti uzskaitīti 6 smilšu tārtiņa pāri (2 vietās vienviet vairāk kā viens pāris – 3 pāri Irbes grīvā un 2 pāri Lūžupes grīvas rajonā). Ekstrapolējot 2012.gada uzskaišu rezultātus uz visu dabas lieguma piekrastes posmu, iegūst 10–11 pāru skaita vērtējumu dabas liegumam „Oviši” (Natura 2000 monitoringa dati). Jāņem vērā, ka šie dati ir neprecīzi un ļoti orientējoši, jo piekrastes uzskaišu laikā lielākā daļa maršruta ir veikta pa kāpām, bet liedags vietām ir pārāk plats, lai reģistrētu visus tārtiņus, kas uzturas liedagā, novērotājam atrodoties pat priekškāpas korē. Līdz ar to šai sugai (tāpat kā visām liedaga putnu sugām) vērtējums ir tikai ļoti aptuvens.

Šī iemeslā dēļ, smilšu tārtiņu populācijas vērtējums nav veikts 2014.gadam, jo divas uzskaites piekrastē ir notikušas pamatā pa kāpām. Lai novērtētu liedaga putnu populācijas ir nepieciešamas atsevišķas uzskaites pa liedagu gar ūdens līniju visā dabas lieguma piekrastes posmā.

Viena no nozīmīgākajām liedaga putnu koncentrācijas vietām ir Irbes grīva. 15.06.2011. grīvā ligzdoja 3 smilšu tārtiņu pāri (H.Hofmaņa pers. ziņ.).

Lietuvainis *Numenius phaeopus*. Caurceļotājs. Vienīgais reģistrētais novērojums 11.07.2011, kad novēroti 6 putni, kas barojās liedagā (R.Matrozis/www.dabasdati.lv).

Jūras zīriņš *Sterna paradisea*. Ligzdotājs un caurceļotājs. Reģistrēts pirms 2008.gada. 2011. gadā Irbes grīvā ligzdoja 2 pāri jūras zīriņu (novēroti 15.jūnijā, H.Hofmaņa pers. ziņ.). 2009. un 2012.gada uzskaitēs nav konstatēts (Natura 2000 monitoringa dati), nav datu par sugas sastapšanu arī dabas datu portālā www.dabasdati.lv. 2 jūras zīriņi novēroti Irbes grīvā arī 25.05.2014 (novērojuši R.Lebuss, N.Zeidaks), taču nav pārliecības, ka šie putni ir bijuši lokālie ligzdotāji.

Mazais zīriņš *Sterna albifrons*. Ligzdotājs un caurceļotājs. Ligzdotājs un caurceļotājs. Pastāvīga ligzdošanas vieta Irbes upes grīvā, senāk arī Lūžupes grīvā. Visi ticamas

ligzdošanas novērojumi uz šo brīdi ir veikti Irbes grīvas rajonā. Iespējams dabas lieguma teritorijā piekrastē ir vēl kāda neliela kolonija, taču tas ir maz ticams. Irbes grīvas kolonijā ligzdojošo putnu skaits izteikti svārstīgs pa gadiem (pāru skaits aplēsts pēc pieaugušo putnu skaita novērojuma vietā un/vai uzskaitītājām ligzdām/mazuļiem): 29.–30.05.2002 – 3–5 pāri (Irbes grīvā atrasta 1 ligzda ar 1 olu un vienlaicīgi novēroti 6 īp.), 09.06.2003 – 0 pāri (Irbes grīvā zīriņu nav (saliņas nav, liedaga augstākajā daļā, kur izvietojās ligzdas, ir ļoti maz gliemežvāku (tajos bija ligzdas); visa grīva cilvēku un suņu nostaiģāta (V.Liepas atskaite EMERALD projektam) 20.06.2009 – 1–2 pāri (Natura 2000 monitoringa dati), 15.06.2011 tikai 4 pāri, domājams, visi putni novērojuma brīdī nebija klātesoši (H.Hofmaņa pers. ziņ.), bet 11.07.2011 jau 10–15 pāri (Irbes grīvā, liedagā novēroti vismaz 13 pieaugušie putni, kuri medīja jūrā un baroja palielus mazuļus; R.Matrozis/www.dabasdati.lv), 13.05.2012 – 5–15 pāri (10 īp.; Natura 2000 monitoringa dati). Lielākais skaita vērtējums (bet arī lielākais intervāls) ir 5–20 pāri (E. 2004. Eiropas Savienības nozīmes putniem nozīmīgās vietas Latvijā. Rīga, LOB.).

2003.gada ligzdošanas sezonā mazā zīriņa ligzdošana konstatēta Lūžupes grīvā abpus tās ietekai (V.Liepas atskaite EMERALD projektam), kad 4.jūnijā atrastas 11 ligzdas ar 2–3 olām (pie kam ligzdas nav speciāli meklētas laika trūkuma dēļ, kas nozīmē, ka to varētu būt bijis vairāk). Kolonijas apmeklējuma laikā uzskaitīti arī mazie zīriņi – tad vienlaicīgi novēroti 27 īp. gaisā un 3 īp. uz ligzdām. Līdz ar to, var secināt, ka te var ligzdot vismaz 15 pāri. Šajā pašā gadā pie atkārtota kolonijas apmeklējuma 23.jūnijā Lūžupes grīvas kolonijā atrasta tikai viena ligzda ar vienu olu (varbūt atkārtots perējums, bet aizperētība nav mērīta). Novēroti divi vecie putni, kas sēž un pieci vecie putni, kas lidinās. Nav izslēgts, ka pie kolonijas izpostīšanas vainojamas varētu būt vārnas, jo visur, kur ir zīriņu pēdu nospiedumi ir arī vārnu pēdu nospiedumi. Turpretim cilvēku tikpat kā nav, tikai viens zvejnieks, kas zvejo tīkliem, līdz ar to, antropogēni iemesli iespējama kolonijas iznīkšanai ir maz ticami (bet arī nav izslēdzami – kolonija ir apmeklēta tikai divas reizes, pie kam pēc pirmā apmeklējuma reizes informācija par antropogēno traucējumu iztrūkst). Ņemot vērā to, ka 11.07.2011 Irbes grīvā mazajam zīriņam ir vēl novēroti mazuļi (lai arī palieli), maz ticams, ka mazuļi Lūžupes kolonijā 2003.gadā sekmīgi izlidoja, lai arī izslēgt to nevar (ņemot vērā faktu, ka 4.jūnijā olām nav skatīta aizperētība, kas ļautu izdarīt precīzākus secinājumus).

Lūžupes grīva apsekota arī 13.05.2012 un 20.06.2009. Abās apsekošanas reizēs mazie zīriņi nav tajā konstatēti. Par citiem gadiem informācijas par Lūžupes grīvas koloniju nav.

Lūžupes grīva 2014.gadā apmeklēta 25.maijā un 7.jūnijā. Apsekošanas laikā nedz mazie zīriņi, nedz to ligzdas nav atrastas. Tomēr, zinot mazā zīriņa paradumu ligzdošanas vietas mainīt, nav izslēgts, ka Lūžupes grīvā šī suga kā ligzdotāja ir sastopama joprojām, tikai netiek konstatēta pie līdzšinējiem teritorijas apsekošanas apjomiem un regularitātes. Jānorāda, ka Irbes grīvu regulāri apmeklē putnu vērotāji, līdz ar to, tur mazie zīriņi tiek uzskaitīti regulāri, savukārt, Lūžupes grīva nav populāra putnu vērošanas vieta, līdz ar to ziņas par šo vietu trūkst.

2014. gadā Irbes grīva apmeklēta 25.maijā. Apmeklējuma laikā novēroti 2 jūras zīriņi, 1 upes zīriņš, 9 lielie ķīri un 3 sudrabkaijas, kā arī 1 smilšu tārtiņš. Grīvā Irbe izrāvusi jaunu ieteku un saskalojusi plašu liedagu ietekas rajonā kreisajā krastā, kā arī izveidojusi 2 salas. Labajā krastā esošajā tūristu apmetnē atrodas liels skaits cilvēku (vismaz daži desmiti), arī vairāki savā vaļā skraidīši suņi, cilvēki un suņi uzturas arī uz salām un daži cilvēki arī kreisajā krastā lieguma daļā. Pēc šī datuma grīva vairs nav apmeklēta. Taču var prognozēt, ka ņemot vērā visas šīs izmaiņas un ietekmes, kā arī 2014.gada karsto vasaru (kā liecina agrākie novērojumi, liedaga un piekrastes putniem veiksmīgākie gadi ir vēsie un lietainie, kad cilvēku skaits piekrastē samazinās), iespējams šis gads nav bijis sekmīgs grīvā ligzdojošiem kaijveidīgajiem un tārtiņveidīgajiem putniem.

Rekomendējams iežogojumus ap ligzdām uzstādīt arī Lūžupes grīvā, kur, vadoties pēc 2003. gada novērojumu datiem, noteikts sezonas lieguma. To izvietojums saskaņā ar aktuālo situāciju, kuru vēlam izvērtēt ornitologam īsi pirms mazo zīriņu ligzdošanas sezonas sākuma (aprīļa beigās). Tāpat kā Irbes grīvā, ligzdošanas vietā rekomendējams izvietot arī no jūras izskalotus stubenņus un saknes.

Meža balodis *Columbus oenas*. Līdz šim meža balodis dabas liegumā „Oviši” nav atzīmēts. 2014.gada ekspedīcijās reģistrēti tikai divi meža baloži, kas ir ticami ligzdotāji – 1 īp. 24.maijā dūdojam izcirtumā ārpus dabas lieguma (bet netālu no robežas, dobums ekoloģiskajā kokā izcirtumā ārpus lieguma) Jaunupes galā un 1 īp. 25.maijā dūdojam netālu no Ovišu ceļa koku grupā vigas perifērijā. 20.aprīlī 5 meža baloži, kuri, visticamāk, pieskaitāmi migrējošiem putniem, novēroti dabas lieguma teritorijā lidojumā Irbes grīvas rajonā. Ekspedīciju laikā šai sugai piemērotās dzīvotnēs meža baloži arī provocēti, izmantojot skaņu aparatūru un balss ierakstus, tomēr bez rezultātiem. Acīmredzami, šī suga dabas liegumā „Oviši” ir sastopama niecīgā skaitā, kas gan (no vienas puses) ir pārsteidzoši, ņemto vērā piemēroto dzīvotņu lielo platību lieguma teritorijā. Tajā pašā laikā mazais meža baložu skaits varētu saistāms ar nelielo melno dzilnu skaitu (kā tas ir konstatēts 2014.gada uzskaitēs un kā to atzīmē arī V.Liepa EMERALD projekta atskaitēs), un līdz ar to ar piemēroto dobumu trūkumu (meža balodis ligzdošanā izmanto melno dzilnu dobumus). Šis fakts ir iespējams saistāms arī ar apodziņa un bikšainā apoga neesamību dabas liegumā, jo, lai arī dzīvotnes ir ļoti piemērotas šīm divām pūču sugām, dobumu trūkums ir tām abām limitējošs faktors (arī šīs sugas pārsvarā ligzdošanai izmanto melno dzilnu dobumus).

Kopumā 2014.gadā četrās divu dienu ekspedīcijās laika posmā no 12.aprīļa līdz 8.maijam aptuveni 20–30% no DL teritorijas (maršruti izieti, izbraukti un apsekoti punkti), tātad ap 1000–1500 ha. Apsekotās platības ir dažādi biotopi, nejauši izvēlēti un kopumā ir visumā reprezentatīvi dabas lieguma „Oviši” teritorijai, tāpēc uzskaišu datus (sistemātisko uzskaišu un gadījuma datus) var ekstrapolēt uz visu lieguma teritoriju. Tā, kā uzskaitēs dabas liegumā ir konstatēta tikai viena meža baloža teritorija (otra atradās ārpus tā), tad ekstrapolējot uzskaišu rezultātus uz visu lieguma teritoriju (5078 ha) iegūstam 3–5 pāru vērtējumu.

Ūpis *Bubo bubo*. 24.04.2002 plkst.22.20 uz dienvidiem no Lūžņas meža masīvā dzirdēts 1 īp., putns saucis bez provocēšanas. Spriežot pēc balss, pārvietojies rietumu virzienā. Šis ir vienīgais līdz šim zināmais ūpja novērojums. Ņemot vērā to, ka novērojumam ir jau 12 gadus sena pagātne, tas ir uzskatāms par vēsturisku informāciju. Tajā pašā laikā, rekomendējams turpmākajās pūču uzskaitēs pievērst īpašu uzmanību ūpja novērojuma rajonam, kā arī ar ūpja uzskaitēm atbilstoši jaudīgu provocēšanas aparatūru (tāda nebija uzskaites veicēju rīcībā 2014.gada pūču uzskaitēs) veikt ūpja provocēšanu kā Natura 2000 monitoringa maršrutā, tā arī citviet optimālos šīs sugas biotopos.

Apodziņš *Glaucidium passerinum*. Lai arī dzīvotnes ir ļoti piemērotas, šī suga nav konstatēta nedz 2014.gada ekspedīcijās, nedz agrāk (agrāk apodziņu uzskaiti veicis V.Liepa EMERALD projekta ietvaros 24.03.2002 un 24.04.2002), pie kam visās uzskaitēs ir bijuši piemēroti laika un uzskaites apstākļi, sugas uzskaitē ir notikusi apodziņam optimālā diennakts laika periodā. Iespējams sugas neesamība dabas lieguma teritorijā, līdzīgi kā meža baloža gadījumā ir saistīta ar piemērotu dabumu trūkumu.

Neskatoties uz līdzšinējām neveiksmīgajām uzskaitēm, nav izslēgts, ka šīs sugas ligzdošana dabas liegumā „Oviši” tomēr ir iespējama, tāpēc arī turpmāk rekomendējams veikt bikšaino apogu uzskaites kā Natura 2000 monitoringa maršrutā, tā arī citviet optimālos šīs sugas biotopos.

Bikšainais apogs *Aegolius funereus*. Lai arī dabas liegumā pārstāvētās dzīvotnes ir piemērotas bikšainajam apogam un apkārtējā reģionā šī suga ir sastopama, nedz agrākajās uzskaitēs (24.03.2002 un 24.04.2002, uzskaites veiktas ar provocēšanas metodi), nedz 2014.gadā veiktajā pūču uzskaitē bikšainais apogs nav konstatēts. 2002.gada uzskaites apstākļi un laika apstākļi uzskaites laikā bija optimāli, arī 2014.gadā uzskaitē veikta optimālā laikā (19.aprīlī) un ļoti labos laika apstākļos (skaidrs laiks, lēns vējš, temperatūra ap +18°), kad pūču aktivitātei būtu bijis jābūt augstai līdz ļoti augstai. Iespējams sugas neesamība dabas lieguma teritorijā, līdzīgi kā meža baloža un apodziņa gadījumā ir saistīta ar piemērotu dabumu trūkumu.

Neskatoties uz līdzšinējām neveiksmīgajām uzskaitēm, nav izslēgts, ka šīs sugas ligzdošana dabas liegumā „Oviši” tomēr ir iespējama, tāpēc arī turpmāk rekomendējams veikt bikšaino apogu uzskaites kā Natura 2000 monitoringa maršrutā, tā arī citviet optimālos šīs sugas biotopos.

Vakarlēpis *Caprimulgus europaeus*. Caurceļotājs un ticams ligzdotājs. Līdz šim nav datu par sugas klātbūtni ligzdošanas sezonā (nav veiktas uzskaites un nav arī gadījuma datu), taču ligzdošana ir ticama, jo biotopi dabas liegumā vismaz daļā teritorijas ir piemēroti šai sugai. Vienīgais zināmais novērojums attiecas uz 25.08.2012, kad lieguma teritorijā ir atrasts ievainots vai slims vakarlēpis, kas pēc kāda laika nobeidzies (www.dabasdati.lv).

2014.gada 24.maijā ir veikta vakarlēpju uzskaitē 12 uzskaitītu punktos. Pieņemot, ka vakarlēpi var izprovocēt un to var dzirdēt 300–500 m attālumā, vienā punktā par

apsekotu uzskatāma 30–80 ha liela platība. Tātad kopā par apsekotu uzskatāma 360–960 ha liela platība. Uzskatāms, ka punkti ir reprezentatīvi dabas liegumam. Ekstrapolējot uzskaišu datus uz visiem dabas lieguma mežiem, iegūst 16–42 pārus.

Dzeņveidīgie putni. 2014.gada putnu uzskaišu rezultāti liecina, ka, neraugoties uz visumā optimālajiem apstākļiem un visām Latvijas dzeņveidīgo sugām piemērotājiem biotopiem dabas lieguma „Ovīši” teritorijā ir pārstāvēta visumā nabadzīga dzeņveidīgo putnu fauna. Pie kam, salīdzinoši retas ir parastās un plaši izplatītās dzeņu sugas, proti, dižraibais dzenis *Dendrocopus major* un mazais dzenis *Dendrocopus minor*, savukārt specializētas un retākās baltmugurdzenis *Dendrocopus leucotos* un trīspirkstu dzenis *Picoides tridactylus* nav konstatētas vispār. Tāpat nav konstatētas arī šo sugu tipiskas darbības pēdas (pamatā kalumi); arī pārējo dzeņveidīgo putnu sugu kalumi ir salīdzinoši maz, pie kam liela daļa kalumu ir veci vai diezgan veci (domājams, ziemas kalumi, kad dabas lieguma teritorijā ielido plašā apkārtnē klejojoši dzeņveidīgie putni). Arī V.Liepa EMERALD projekta atskaitē (2002.–2003.gads) norāda sekojošo: „Lai arī daudzviet redzami dzeņu kalumi, vienīgā (!) konstatētā suga ir dižraibais dzenis.”

Tas ir ļoti pārsteidzošs atklājums, jo dabas liegumā pārstāvētās dzīvotnes ir ļoti piemērotas visām dzeņveidīgo sugām – te ir gan sausokņi, gan kalstoši koki dažādās noārdīšanās stadijās, gan kritalas, pie kam, ievērojami lielā daļā teritorijas pietiekami lielu dimensiju (izņemot daļu vīgu, kur mežs ir ieaudzis salīdzinoši nesenā pagātnē, laikā, kad, acīmredzot, ir pārtraukta to apsaimniekošana – pļaušana un/vai noganīšana) un, tādējādi, optimāli kā priekš dzeņveidīgo putnu barošanās, tā priekš ligzdošanas. Lai noskaidrotu šīs dīvainības cēloņus, būtu nepieciešami plašāki pētījumi kā dabas liegumā „Ovīši”, tā perifērijā (apkārtējās teritorijās), ietverot dzeņveidīgo barības daudzuma un pieejamības, kā arī ligzdošanai piemēroto koku skaita un to dimensiju pētījumus.

Kā jau iepriekš atzīmēts meža baloža aprakstā, dzeņveidīgo putnu mazais skaits dabas liegumā ietekmē arī citu sugu populācijas, ticami, ka nelielais atsevišķu dobumperētāju (meža balodis, apodziņš, bikšainais apogs) skaits ir tieši saistīts ar piemērotu dzeņveidīgo putnu izkaltu dobumu trūkumu.

Pelēkā dzilna *Picus canus*. Ligzdotāja. Skaita vērtējums 1–5 pāri (E. 2004. Eiropas Savienības nozīmes putniem nozīmīgās vietas Latvijā. Rīga, LOB.). Vienīgais novērojums no 03.06.2003, kad V.Liepa dzirdējis balsi no punkta ar aptuvenām koordinātēm X362744 un Y6381402, kas atrodas ārpus dabas lieguma „Ovīši”. 2014. gadā šī vieta pārbaudīta. Konstatēts, ka mežs novērojuma vietā ir nocirsts, blakus tam dabas lieguma teritorijā ir saglabājies pelēkai dzilnai piemērots, lai arī suboptimāls mežs nelielā platībā. Acīmredzami, pelēkās dzilnas ligzdošanas vieta, nocērtot optimālu dzīvotni dabas lieguma piegulošajā mežā, ir iznīcināta.

2014.gada ligzdošanas sezonā 25.maijā 1 pelēkās dzilnas tēviņš ar izteiktu teritoriālu uzvedību novērots Miķeļtornī netālu no bākas, bungojot pa elektrības staba dzelzs cepuri. Iespējamā ligzdošanas vieta blakus esošās baznīcas apkaimes vecajos lapu kokos, kur putns ielaidās pēc dažām bungošanas sērijām.

Citu pelēko dzilnu novērojumu 2014.gadā dabas liegumā „Ovīši” nav, lai arī dzeņi ir meklēti īpaši rūpīgi ne vien maršrutu uzskaitēs, bet arī apmeklējot labākās iespējamās dzīvotnes un tur dzeņus provocējot ar balss un/vai bungošanas ierakstiem. Nav konstatēti arī baltmugurdzeņi, vidējie un trīspirkstu dzeņi, lai arī visām šīm sugām dabas liegumā ir atrodami piemēroti (kā optimāli, tā suboptimāli) biotopi (dzīvotnes) ar piemērotām struktūrām (sausokņiem, kritālām, sausiem kokiem, arī lielu dimensiju) salīdzinoši lielās platībās. Tāpat ir pārsteidzoši maz melno dzilnu, kā arī mazo un dižraibo dzeņu.

Līdz ar to pelēkās dzilnas vērtējums Ovīšu dabas liegumam 2014.gadā ir 1 pāris. Domājams, šāds pelēko dzilnu skaits ir bijis arī agrāk un iepriekšējais vērtējums ir pārvērtēts.

Melnā dzilna *Dryocopus martius*. Ligzdotāja. Skaita vērtējums 5–10 pāri (E. 2004. Eiropas Savienības nozīmes putniem nozīmīgās vietas Latvijā. Rīga, LOB.).

2014.gada 20.aprīlī veikta melnās dzilnas uzskaitē divos maršrutos, izmantojot provocēšanas metodi (balss ierakstu). Papildus ir veikta arī gadījuma ziņu ievākšana – gan nejauši novērojumi, gan apzināti provocētu putnu novērojumi. Šie dati nav izmantoti melno dzilnu skaita aplēsē, bet izmantoti, lai noskaidrotu putnu izplatību dabas lieguma teritorijā, kas pēc pašreizējiem datiem ir visumā vienmērīga. Vienā uzskaites maršrutā uzskaitīta 1 melno dzilnu teritorija, otrā arī viena. Tātad pa abiem maršrutiem kopā ir uzskaitītas 2 melno dzilnu teritorijas jeb pāri. Putnu aktivitāte bija ļoti laba, līdz ar to var pieņemt, ka visas melnās dzilnas, kas ir atradušās 300 m platā joslā uz abām pusēm no maršruta ir uzskaitītas. Līdz ar to, abos maršrutos ir apsekoti 465 ha. Ekstrapolējot uzskaišu datus uz visiem dabas lieguma „Ovīši” mežiem, iegūst 19–20 pārus.

Sila cīruļis *Lullula arborea*. Ligzdotājs. Līdzšinējais oficiālais skaita vērtējums teritorijai ir 15–20 pāri (*Natura 2000* datu formas; E. 2004. Eiropas Savienības nozīmes putniem nozīmīgās vietas Latvijā. Rīga, LOB.). Izmantojot 11.05.2009 veiktās sila cīruļu uzskaites datus, skaits dabas liegumam „Ovīši” vērtējams 24–27 pāru robežās; 2012.gada uzskaitē bija vērojama ļoti maza putnu aktivitāte, tāpēc šim gadam skaita vērtējums ir neadekvāti mazs – tikai 4 pāri, un nav ņemams vērā (*Natura 2000* monitoringa dati).

2014.gada ligzdošanas sezonā veiktajās uzskaitēs un gadījuma datu ievākšanas ekspedīcijās sila cīruļis tikpat kā nav konstatēts iekšzemē un visi sila cīruļi reģistrēti tikai piekrastes maršrutos. Tas ir nedaudz pārsteidzoši, ņemot vērā to, ka šai sugai piemēroti biotopi ir pārstāvēti gan bijušajās armijas bāzēs, gan apdzīvotajās vietās – uz mežu un klajumu robežas. Tāpēc populācijas vērtējumā par pamatu ir izmantoti piekrastē veikto uzskaišu dati, par augšējo sliekšni piesardzīgi nosakot iespējami nedzirdētos sila cīruļus arī iekšzemē fragmentāri un ārpus optimālo uzskaišu laiku apmeklētajās vietās, kur ir šai sugai vairāk vai mazāk piemēroti biotopi, kā arī piekrastes maršrutos iespējamajos nedzirdētos sila cīruļus vai tos, kuri šajos maršrutos

vairs nedziedāja uzskaišu beigu daļā. Piekrastes abās uzskaitēs uzskaitīti 8 dziedoši tēviņi. Līdz ar to vērtējums 2014.gada sezonai varētu būt 8–15 pāri.

Stepes čipste *Anthus campestris*. Ligzdotāja. Līdzšinējais oficiālais skaita vērtējums teritorijai ir 20–30 pāri (Natura 2000 datu formas; E. 2004. Eiropas Savienības nozīmes putniem nozīmīgās vietas Latvijā. Rīga, LOB.). Izmantojot 11.05.2009 veiktās stepes čipstes uzskaites datus, to skaits dabas liegumam „Ovīši” vērtējams 14–20 pāru robežās 2009.gada ligzdošanas sezonai un tikai 3 – 5 pāru robežās 2012.gada ligzdošanas sezonai (uzskaite veikta 13.05.2012; abos gados skaita vērtējumam izmantoti Natura 2000 monitoringa dati). Acīmredzams, ievērojams skaita samazinājums. 2014.gada ligzdošanas sezonā uzskaitītas 6–8 čipstu teritorijas (pāri), kas ir neliels skaita kāpums salīdzinājumā ar 2012.gadu.

Mazais mušķērājs *Ficedula parva*. Ligzdotāja. Skaita vērtējums 100–200 pāri (E. 2004. Eiropas Savienības nozīmes putniem nozīmīgās vietas Latvijā. Rīga, LOB.). mazāks skaita vērtējums uzrādīts Natura 2000 datu formā – 50–100 pāri.

2014.gadā ir veiktas vairākas uzskaites, kurās uzskaitīti arī mazie mušķērāji. Uzskaišu dati ir pretrunīgi, tāpēc gala vērtējums dabas lieguma „Ovīši” populācijai nav veikts (vērtējums pagaidām saglabāts līdzšinējais, bet ir skaidrs, ka populācijas vērtējums ir lielāks kā līdzšinējais un pēc korektām uzskaitēm tas būs jālabo), bet šeit aprakstīti visi uzskaišu rezultāti un veiktās kalkulācijas. Pēc šīm kalkulācijām ir skaidrs, ka turpmāk precīzai mazā mušķērāja skaita aplēsei ir jāveic pilnas uzskaites vismaz divreiz sezonā (maija pēdējā nedēļā un jūnija pirmajās divās nedēļās) abos divos meža putnu uzskaišu maršrutos, papildus pievienojot vienu maršrutu teritorijas Jaunupes galā.

Kājnieku maršruts. Austrumu meža putnu maršruta daļa 4,1 km kopgarumā. Ekstrapolācijā izmantota 100 - 300 m plata uzskaites josla uz abām pusēm no maršruta, kas kopīgi veido 200 - 600 m platu uzskaites joslu. Apsekotā platība 82-243 ha. Dabas lieguma „Ovīši” platība ir 5078 ha. Atrēķinot no kopējās platības mazajam mušķērājam nepiemērotos biotopus (ganības, liedagus, kāpas un smiltājus, jūru) 595 ha platībā, iegūst 4483 ha. Ekstrapolējot uzskaišu datus uz visu dabas liegumu (dabas lieguma mežiem), iegūst 92–273 pārus 24.maijā un 110–328 pārus 7.jūnijā.

Automaršruts. Tas tika veikts ar automašīnu, kas pārvietojās lēnā ātrumā, diviem novērotājiem (šoferim un blakussēdētājiem) sēžot pie atvērtiem logiem un klausoties putnu balsis. Jānorāda, ka šī nav labākā metode putnu uzskaitēm, bet ir izmantojama gadījuma datu ievākšanai. Arī šajā gadījumā skaita aplēsē ir izmantota 100–300 m josla. Tā, kā maršruta garums ir 3,36 km, tad apsekotā platība ir 67–201 ha. Ekstrapolējot uzskaišu datus uz visu dabas liegumu (dabas lieguma mežiem), iegūst 55–164 pārus 24.maijā un 66–200 pārus 7.jūnijā.

Iespējams automaršrutā 25.05. reģistrētais lielais mazo mušķērāju skaits (8 īp.) ir saistīts ar migrējošo putnu klātbūtni, jo 7.jūnijā tajā ir dzirdēti vairs tikai 3 putni. Tajā pašā laikā kājnieku maršrutā 7.jūnijā aptuveni tikpat garā maršrutā ir reģistrēts tikai par 2 putniem mazāks skaits kā automaršrutā, kas norāda, ka skaita atšķirības tomēr

nevarētu būt saistītas ar migrējošo putnu klātbūtni. Ticamāks izskaidrojums ir meklējams apstākļī, ka automaršrutā atkārtotu uzskaiti veica viens novērotājs vienā auto pusē, līdz ar to, pie samazinātas dzirdamības visi putni netika reģistrēti.

Brūnā čakste *Lanius collurio*. Ligzdotājs. Skaita vērtējums 5–20 pāri (E. 2004. Eiropas Savienības nozīmes putniem nozīmīgās vietas Latvijā. Rīga, LOB.).

2014.gada ekspedīcijās brūnās čakstes novērotas tikai Ovīšu apkaimē, kur to skaits novērojuma vietā tiek vērtēts 3 pāru robežās. Jānorāda, ka brūnajām čakstēm piemēroti biotopi ir daudzviet dabas lieguma teritorijā, tomēr šī suga tajos nav reģistrēta. Nav izslēgts, ka tajos brūnā čakste nav sastopama vai ir sastopama nelielā skaitā, taču precīzākiem datiem būtu vēlams papildus uzskaites laikā, kad šai sugai ir mazuļi, proti, jūnija otrā pusē – jūlija sākumā. Mazuļu barošanas laikā putni ir vairāk aktīvi un labāk novērojami.

Kopumā 2014.gadā četrās divu dienu ekspedīcijās laika posmā no 12.aprīļa līdz 8.maijam aptuveni 20–30% no DL teritorijas (maršruti izieti, izbraukti un apsekoti punkti), tātad ap 1000–1500 ha. Apsektās platības ir dažādi biotopi, nejauši izvēlēti un kopumā ir visumā reprezentatīvi dabas lieguma „Ovīši” teritorijai, tāpēc uzskaišu datus (sistemātisko uzskaišu un gadījuma datus) var ekstrapolēt uz visu lieguma teritoriju. Tā, kā uzskaitēs dabas liegumā ir reģistrēti 3 brūno čakstu pāri, tad ekstrapolējot uzskaišu rezultātus uz visu lieguma teritoriju (5078 ha) iegūstam 10–15 pāru vērtējumu dabas liegumam „Ovīši”.